Ομιλία στους αγίους Σαράντα Μάρτυρες (Μέγας Βασίλειος)

Categories : ΘΕΟΛΟΓΙΑ

Date : 9 Μαρτίου, 2016

Το θαυμάσιο τούτο κείμενο δε ξέρουμε ποιο χρόνο γράφηκε. Εκφωνήθηκε όμως στη μνήμη (**9 Μαρτίου**) των 40 Μαρτύρων, που το 320 θανατώθηκαν κατά το διωγμό του Λικινίου. Τους ιερούς αυτούς αθλητές, επειδή γενναία ομολόγησαν πίστη στον Χριστό, τους σύναξαν και τους έστησαν στην παγωμένη λίμνη στο κέντρο της Σεβάστειας. **Ο Μέγας Βασίλειος, χάρη στις άριστες ιατρικές του γνώσεις, περιγράφει με τρόπο εκπληκτικό τις διεργασίες που συντελούνται στον ανθρώπινο οργανισμό από το ψύχος και το πάγωμα και πώς επέρχεται ο θάνατος**. Πέραν όμως τούτου έχουμε στα μάτια μας ένα πολύ αρρενωπό κείμενο, έξοχα δομημένο, που δίνει ανάγλυφη τη **θεολογία του μαρτυρίου**, τη σημασία που αυτό έχει για τον ίδιο το μάρτυρα, για τους λοιπούς πιστούς και για την Εκκλησία γενικά.

1. Πώς θα μπορούσε να υπάρξει κορεσμός από τη μνήμη των μαρτύρων σ’ όποιον τους αγαπά; Γιατί η τιμή στους γενναίους από τους συνδούλους τους αποδεικνύει την καλή διάθεση προς τον κοινό Κύριο. Μια κι είναι φανερό πως **όποιος παραδέχεται τους γενναίους άνδρες, δεν θα παραλείψει να τους μιμηθεί σε παρόμοιες περιστάσεις**.

Να μακαρίσεις ειλικρινά αυτόν που μαρτύρησε, για να γίνεις μάρτυρας κατά την προαίρεση, με αποτέλεσμα, χωρίς διωγμό, χωρίς φωτιά, χωρίς μαστίγωμα, ν’ αξιωθείς τις ίδιες μ’ εκείνους ανταμοιβές. Εμείς, τώρα, δεν πρόκειται να θαυμάσουμε ούτε έναν, ούτε δυο μονάχα, ούτε στους δέκα φθάνει ο αριθμός αυτών που μακαρίζονται. Αλλά σαράντα άνδρες, που σαν να είχαν μια ψυχή σε ξεχωριστά σώματα, με μια σύμπνοια κι ομόνοια πίστης, μιαν εμφάνισαν και την καρτερία στα δεινά και την αντίσταση χάρη της αλήθειας. Όλοι όμοιοι ο καθένας στον άλλο, ίδιοι στη διάθεση κι ίδιοι στην άθληση. Γι’ αυτό και καταξιώθηκαν ισότιμα τα στεφάνια της δόξας. Ποιος λοιπόν λόγος θ’ απόδινε την αξία τους; Ούτε σαράντα γλώσσες δεν θ’ αρκούσαν ν’ ανυμνήσουν την αρετή τόσο μεγάλων ανδρών. Ενώ, ακόμα κι αν ένας ήταν ο θαυμαζόμενος, θ’ αρκούσε βέβαια να συντρίψει τη δύναμη των λόγων μας, πιο πολύ δε πλήθος τόσο, στρατιωτική φάλαγγα, παράταξη

δυσκολοκαταγώνιστη, το ίδιο και σε πολέμους ανίκητη και σ’ επαίνους απρόσιτη.

2. Εμπρός λοιπόν, ας τους φέρουμε στη μέση, θυμίζοντας την ιστορία τους. Κι έτσι θα ωφεληθούν όλοι οι παρόντες, ατενίζοντας, σαν σε ζωγραφιά, τα λαμπρά κατορθώματα αυτών των ανδρών. Έτσι προβάλλουν και τα πολεμικά ανδραγαθήματα πολλές φορές οι ρήτορες κι οι ζωγράφοι. Οι πρώτοι, με τον στολισμένο απ’ αυτά λόγο τους. Οι άλλοι, αποδίνοντάς τα με τις ζωγραφιές τους. Με αποτέλεσμα, **να κεντρίζουν προς την ανδρεία πολλούς** κι οι μεν κι οι δε. Γιατί το ίδιο θέμα η προφορική ιστορία παριστάνει στην ακοή κι η ζωγραφική σιωπώντας εμφανίζει με την απεικόνιση. Έτσι λοιπόν κι εμείς ας ανακαλέσουμε στη μνήμη σας την αρετή αυτών των ανδρών. Και σαν να θέτουμε μπροστά στα μάτια σας τα κατορθώματά τους, ας κινήσουμε σε μίμησή τους όσους είναι γενναιότεροι κι έχουν ψυχική διάθεση πλησιέστερη στην ψυχική διάθεση εκείνων. Γιατί αυτό είναι **το καλύτερο εγκώμιο των μαρτύρων, το να ωθεί και να προτρέπει κανείς προς την αρετή** το εκκλησίασμα.

Άλλωστε, **οι λόγοι που έχουν θέμα τους τους αγίους, δεν καταδέχονται να υπηρετούν στους κανόνες των κοσμικών εγκωμίων**. Γιατί οι ρήτορες που επαινούν, αντλούν τα υμνητικά τους λόγια από κοσμικές αιτίες. Αλλά για όσους ο κόσμος έχει σταυρωθεί, αυτοί πώς είναι μπορετό ν’ αντλήσουν από τον κόσμο κάτι που θα τους δόξαζε; Δεν ήταν μια η πατρίδα στους αγίους. Ο ένας καταγόταν από εδώ, ο άλλος από εκεί. Τί λοιπόν; Θα πούμε ότι δεν είχαν πόλεις ή ότι ήταν πολίτες της οικουμένης; Όταν γίνεται κάποιος έρανος, ό,τι συνεισφέρει ο καθένας, καταντά κοινό κτήμα όλων όσοι πρόσφεραν στον έρανο. Έτσι και με τους μακαρίους αυτούς. Η πατρίδα του καθενός είναι κοινή για όλους κι όλοι μοιράζονται ο ένας με τον άλλο τις ιδιαίτερες πατρίδες τους, απ’ όπου κι αν κατάγονται. Αλλά γιατί να κοιτάζουμε να βρούμε τις γενέτειρες που είναι στο χώμα, ενώ θα έπρεπε να σκεφθούμε **ποια είναι η τωρινή τους πόλη**;

Πόλη λοιπόν των μαρτύρων είναι η πόλη του Θεού, «που τεχνίτης και δημιουργός της είναι ο Θεός» (Εβρ. 11, 10), η άνω Ιερουσαλήμ, η ελεύθερη, η μητέρα του Παύλου και των ομοίων του. Κι ως προς το γένος, από ανθρώπινη μεν πλευρά, το ένα διαφέρει από το άλλο, ενώ από πνευματική πλευρά είναι ένα για όλους. Γιατί κοινό πατέρα έχουν το Θεό κι είναι όλοι αδελφοί, όχι επειδή γεννήθηκαν από έναν άνδρα και μια γυναίκα, αλλά γιατί συνδέθηκαν αρμονικά ο ένας με τον άλλο μέσα στην ομόνοια που χαρίζει η αγάπη, αφού τους ανέδειξε τέκνα Θεού το Πνεύμα. Σύνολο έτοιμο, μεγάλη συνδρομή όσων ανέκαθεν δοξάζουν τον Κύριο, χωρίς να έχουν συναθροισθεί ένας-ένας, αλλά αφού όλοι μαζί μετατέθηκαν. Και πώς μετατέθηκαν; Αυτοί, με το εντυπωσιακό σωματικό τους ανάστημα και με τα χρυσά τους νιάτα και με τη δύναμή τους αφού διακρίθηκαν ανάμεσα σε όλους τους συνομηλίκους τους, κατατάχθηκαν στο στρατό. Και χάρη στην πολεμική τους εμπειρία και την ανδρεία της ψυχής τους, τους τιμούσαν ήδη πρώτους-πρώτους οι βασιλιάδες κι είχαν βγάλει όνομα για την

αρετή τους ανάμεσα σε όλους τους ανθρώπους.

3. Κι όταν εκδόθηκε και κυκλοφόρησε εκείνο το άθεο κι ασεβές διάταγμα, να μην ομολογεί κανείς το Χριστό, αλλιώς θα έπεφτε σε κίνδυνο· καθώς επισειόταν κάθε λογής τιμωρία και πολύς και θηριώδης ο θυμός από τους κριτές της αδικίας είχε κινηθεί κατά των πιστών χριστιανών· καθώς μηχανορραφίες και σκευωρίες πλέκονταν εναντίον τους κι ο νους κατέβαζε διάφορα είδη βασάνων· όταν οι βασανιστές δεν αποφεύγονταν, η φωτιά ήταν έτοιμη, το ξίφος είχε συρθεί πάνω στο ακόνι κι ο σταυρός είχε μπηχθεί στο χώμα· όταν ακόμα οι λάκκοι είχαν ανοιχθεί, ο τροχός ήταν στημένος και τα μαστίγια ήταν εκεί· όταν άλλοι τρέπονταν σε φυγή, άλλοι λύγιζαν κι άλλοι κλονίζονταν όταν μερικοί, πριν πάθουν τίποτα, τα έχαναν μπροστά σε μόνη την απειλή, άλλων δε, φθάνοντας σιμά στα δεινά, σάλεψε ο νους· όταν άλλοι, αφού κατέβηκαν στους αγώνες, κατόπιν δεν μπόρεσαν ν’ αντέξουν στην επίπονη προσπάθεια ως το τέλος και τα παράτησαν όλα κάπου στη μέση της άθλησης και, όπως αυτούς που τους λαχαίνει φοβερή τρικυμία στο πέλαγος, βούλιαξαν μαζί με το φορτίο της υπομονής που είχαν ως εκείνη τη στιγμή· τότε λοιπόν αυτοί οι ανίκητοι και γενναίοι στρατιώτες του Χριστού πρόβαλαν στη μέση, ενώ ο άρχοντας έδειχνε το βασιλικό διάταγμα κι απαιτούσε υπακοή. Μ’ ελεύθερη φωνή, με θάρρος πολύ κι ανδρεία, δεν ζάρωσαν από το φόβο μπροστά σε ό,τι έβλεπαν, ούτε τρόμαξαν από τις απειλές, αλλά φώναξαν για να το ακούσουν όλοι πως ήταν χριστιανοί. Ω μακάριες γλώσσες απ’ όπου ανάβρυσε εκείνη η ιερή ομολογία, που ο αέρας σαν τη δέχθηκε άγιασε, οι δε άγγελοι ακούοντάς τη την επικρότησαν, ο διάβολος με τους δαίμονες τραυματίσθηκε απ’ αυτή, ο δε Κύριος στους ουρανούς την έγραψε για να μη χαθεί!

4. Είπαν λοιπόν ο καθένας, προχωρώντας στη μέση: Είμαι χριστιανός. Και συνέβη ό,τι κάνουν οι αθλητές στα στάδια, όπου πηγαίνουν να λάβουν μέρος στα αγωνίσματα λέγοντας συνάμα τα ονόματά τους και στον τόπο του αγωνίσματος καταλήγοντας. Έτσι κι αυτοί τότε. Αφού πέταξαν σαν άχρηστα τα ονόματα που είχαν αφ’ ότου γεννήθηκαν, έλεγαν σαν όνομά του ο καθένας τη λέξη που παράγεται από το όνομα του κοινού Σωτήρα (Χριστός – χριστιανός). Κι αυτό το έκαναν όλοι, ο ένας πίσω από τον άλλο. Έτσι, όλοι παρουσιάσθηκαν μ’ ένα όνομα. Γιατί πλέον δεν ήταν ο άλφα ή ο βήτα, αλλά όλοι φώναζαν σαν όνομά τους τη λέξη **χριστιανός**. Τί έκανε λοιπόν τότε ο άρχοντας; Ήταν άνθρωπος φοβερός και πολύτροπος, τόσο για να τους παρασύρει με καλοπιάσματα, όσο και για να τους μεταπείσει με απειλές. Αρχικά μεν τους έπαιρνε με το καλό, αποσκοπώντας να τους παραλύσει τη δύναμη της ευσέβειας. Μην προδώσετε τα νιάτα σας, τους έλεγε, μήτε με πρόωρο θάνατο ν’ αφήσετε αυτή τη γλυκεά ζωή. Γιατί δεν είναι σωστό οι συνηθισμένοι σε πολεμικές αριστείες να πεθαίνουν με το θάνατο των κακοποιών. Ακόμα, τους υποσχόταν και χρήματα. Κι άλλα τους πρόσφερνε, όπως βασιλικές τιμές κι απονομές αξιωμάτων και με χίλιες δυο επινοήσεις προσπαθούσε να τους εξουδετερώσει. Και καθώς δεν νικήθηκαν σ’ αυτή την απόπειρα, χρησιμοποίησε το άλλο είδος της παραπλάνησης.

Τους απειλούσε με πλήγματα και θανάτους και βασανιστήρια αθεράπευτα. Κι αυτά μεν έκανε εκείνος. Των δε μαρτύρων ποια στάθηκε η συμπεριφορά; Τί, λέει, μας δελεάζεις, εχθρέ του Θεού, να φύγουμε από το Θεό το ζώντα και να είμαστε δούλοι σε καταστροφικούς δαίμονες, προσφέροντάς μας τα αγαθά σου; Δίνεις πολλά, γιατί πολλά πασχίζεις να μας αφαιρέσεις; Μισώ τη δωρεά που προξενεί ζημιά. Δεν δέχομαι την τιμή που γεννά ατίμωση. Προσφέρεις χρήματα που απομένουν εδώ στη γη, δόξα που σαν άνθος μαραίνεται. Με κάνεις γνώριμο στο βασιλιά, αλλά με αποξενώνεις από τον αληθινό βασιλιά. Γιατί, με φειδώ, λιγοστά από τα αγαθά του κόσμου προσφέρεις; Εμείς όλο τον κόσμο έχουμε καταφρονήσει. Απέναντι σ' αυτά που ποθούμε κι ελπίζουμε, δεν έχουν αξία τα ορατά πράγματα. Βλέπεις αυτόν τον ουρανό πόσο ωραίος είναι στην όψη και τι απέραντος; Και τη γη, πόσο μεγάλη και τι θαυμαστά είναι όσα υπάρχουν σ' αυτή; Τίποτ' απ' αυτά δεν είναι ίσο με τη μακαριότητα των δικαίων. Γιατί αυτά φεύγουν και χάνονται, ενώ τα δικά μας μένουν. Μια χάρη ποθώ, το στεφάνι της δικαιοσύνης. Μια δόξα λογαριάζω με δέος, αυτήν που υπάρχει στη βασιλεία των ουρανών. Επιζητώ τιμή, αλλά την άνω και φοβάμαι την τιμωρία που είναι στη γέεννα. Εκείνη η φωτιά είναι για μένα φοβερή, ενώ αυτή που σεις με απειλείτε, είναι ομόδουλη. Γνωρίζει να σέβεται αυτούς που καταφρονούν τα είδωλα. Σαν βέλη νηπίων λογαριάζω τα πλήγματά σας. Γιατί το σώμα πλήττεις που, αν μεν αντέξει περισσότερο, λαμπρότερα στεφανώνεται. Αν δε πιο γρήγορα υποκύψει, φεύγει απαλλαγμένο από δικαστές τόσο βαναύσους που,**ενώ σας ανατέθηκε να υπηρετείτε τα σώματα, επιδιώκετε να εξουσιάζετε και τις ψυχές**. Σας πειράζει λοιπόν πολύ το ότι δεν σας τιμάμε περισσότερο από το Θεό και το θαρρείτε άκρα προσβολή για το πρόσωπό σας. Κι έτσι μας απειλείτε μ' αυτές τις φοβερές τιμωρίες, **καταλογίζοντάς μας σαν ενοχή την ευσέβεια**. Αλλά δεν θα έχετε να κάνετε με δειλούς, ούτε με ανθρώπους που αγαπούν τη ζωή τους, ούτε με ανθρώπους που εύκολα τρομάζουν και τα χάνουν. Εδώ πρόκειται για την αγάπη προς το Θεό. Λοιπόν, εμείς είμαστε έτοιμοι και στον τροχό να μας βάλετε και να μας στρεβλώσετε τα μέλη και να μας κάνετε παρανάλωμα της φωτιάς και γενικά κάθε είδους βασανιστήρια ν' αντιμετωπίσουμε.

5. Κι αφού τους άκουσε εκείνος ο αλαζόνας και βάρβαρος, δεν βάσταξε το θάρρος των λόγων τους. Άναψε στο έπακρο από θυμό. Και συλλογιζόταν ποιο σατανικό τρόπο να βρει, ώστε να τους κάνει το θάνατο κι αργό και πικρό μαζί. Βρήκε λοιπόν κάτι πρωτότυπο και κοιτάχτε τι φοβερό. Έλαβε υπ' όψη τη φύση της χώρας, ότι ήταν παγερή. Και την εποχή του χρόνου, ότι ήταν χειμώνας. Παραφύλαξε τη νύχτα, όπου προ παντός το κακό γίνεται πιο αβάσταχτο, αφού άλλωστε έπνεε τότε βοριάς. Πρόσταξε λοιπόν να τους γυμνώσουν όλους στο ύπαιθρο, καταμεσίς της πόλης και να τους αφήσουν να πεθάνουν παγώνοντας. Και γνωρίζετε βέβαια όλοι όσοι έχετε πείρα του χειμώνα, πόσο ανυπόφορο είναι αυτό το είδος βασάνου. Κι ούτε είναι μπορετό να το παραστήσει κανείς σε άλλους, εξόν απ' αυτούς που έχουν υπ' όψη σχετικά παραδείγματα από την ίδια τους την πείρα. Το σώμα λοιπόν που βρέθηκε μέσα στο μεγάλο ψύχος, πρώτα ολάκερο γίνεται πελιδνό, καθώς πήζει το αίμα.

Έπειτα κλονίζεται κι αναταράζεται, τα δόντια χτυπούν δυνατά, οι ίνες σπάζουν και χάνεται ο έλεγχος όλων των κινήσεων. Κι ένας κοφτερός πόνος, που δεν περιγράφεται και που φθάνει ως το μεδούλι των οστών, κάνει όσους παγώνουν να αισθάνονται απεριόριστη δυσφορία. Ύστερα το σώμα ακρωτηριάζεται, σαν να καίει και ν’ αποκόπτει τα άκρα η φωτιά. Γιατί η ζέστη διώχνεται από τα πέρατα του σώματος και φεύγει όλη μαζί στο βάθος κι έτσι αφήνει νεκρά τα μέρη απ’ όπου απομακρύνθηκε, τα δε άλλα, όπου συμμαζεύεται, τα κάνει να πονούν κι ο θάνατος, με το πάγωμα, επέρχεται λίγο-λίγο. Τότε λοιπόν στο ύπαιθρο να περάσουν τη νύχτα καταδικάσθηκαν, όταν η μεν λίμνη που γύρω της είναι η πόλη χτισμένη κι όπου οι άγιοι έκαναν αυτά τα κατορθώματα, έμοιαζε με γήπεδο ιπποδρομιών, έχοντας μεταμορφωθεί από τον πάγο. Το ψύχος την είχε κάνει σαν στερεό έδαφος κι οι περίοικοι μπορούσαν έτσι να περπατούν στην επιφάνειά της, χωρίς φόβο να βουλιάξουν. Τα δε ποτάμια που έρρεαν αένααα, αφού δέθηκαν από το πάγωμα, σταμάτησαν το ρου τους. Κι η ρευστή φύση του νερού άλλαξε κι έγινε σκληρή σαν πέτρα. Του δε βοριά οι ψυχρότατες πνοές κάθε έμψυχο το ωθούσαν στο θάνατο.

6. Τότε λοιπόν, σαν άκουσαν το πρόσταγμα (και βλέπε εδώ των ανδρών αυτών το ανίκητο φρόνημα), μετά χαράς πέταξαν κατά γης ο καθένας και τον τελευταίο χιτώνα. Κι όρμησαν προς το θάνατο που αιτία του ήταν το ψύχος, προτρέποντας ο ένας τον άλλο, σαν ν’ άρπαζαν λάφυρα. Δεν αποβάλλουμε, έλεγαν, ιμάτιο, αλλά τον παλαιόν άνθρωπο ξεντυνόμαστε, «που φθείρεται κατά τις επιθυμίες της απάτης» (Εφ. 4, 22). Σ’ ευχαριστούμε, Κύριε, που μαζί μ’ αυτό το ιμάτιο αποβάλλουμε και την αμαρτία. Αφού εξ αιτίας του φιδιού ντυθήκαμε (πρβλ. Γεν. 3, 21), ας γδυθούμε χάρη στον Χριστό. Ας μην κρατήσουμε πάνω μας ιμάτια για τον παράδεισο που χάσαμε. Τι ν’ ανταποδώσουμε στον Κύριο; Γδύθηκε κι ο Κύριός μας. Είναι τόσο σπουδαίο για το δούλο να πάθει ό,τι κι ο Κύριος; Άλλωστε και τον ίδιο τον Κύριο εμείς είμαστε που τον γδύσαμε. Γιατί εκείνο το τόλμημα στρατιώτες το έπραξαν. Εκείνοι τον έγδυσαν και «διεμερίσαντο τα ιμάτια» (Ματθ. 27, 35). Λοιπόν, κατηγορία γραμμένη εναντίον μας ας τη σβήσουμε οι ίδιοι. **Δριμύς ο χειμώνας, αλλά γλυκός ο παράδεισος**. Γεμάτο πόνο το πάγωμα, αλλά ευχάριστη η ανάπαυση. Λίγο ας περιμένουμε και θα βρεθούμε στη θαλπωρή της αγκάλης του πατριάρχη Αβραάμ. Με μια και μόνη νύχτα, ας κερδίσουμε ολόκληρη την αιωνιότητα. Ας καεί το πόδι, για να κροτεί χορευτικά μαζί με τους αγγέλους αδιάκοπα. Ας πέσει το χέρι, για να έχει θάρρος να υψώνεται δεητικά προς τον Κύριο. Πόσοι από τους συναδέλφους μας στο στρατό έπεσαν στη μάχη για ν’ αποδείξουν την αφοσίωσή τους σε βασιλιά φθαρτό; Κι εμείς, χάρη της πίστης στον αληθινό βασιλιά, θα λογαριάσουμε αυτή τη ζωή; Πόσοι υποβλήθηκαν στο θάνατο των κακοποιών, αφού καταδικάσθηκαν για τα εγκλήματά τους; Κι εμείς, για χάρη της δικαιοσύνης, δεν θα υποφέρουμε το θάνατο; Ας μην πλαγιοδρομήσουμε, συνάδελφοι, ας γυρίσουμε τις πλάτες στο διάβολο. Σάρκες είναι ας μη τις λυπηθούμε. Αφού οπωσδήποτε θα πεθάνουμε μια μέρα, **ας πεθάνουμε για να ζήσουμε**. «Ας γίνει η θυσία μας ενώπιόν σου» (Δαν. 3, 40), Κύριε. Κι ας μας δεχθείς σαν «θυσία ζώσα» (Ρωμ. 12, 1), ευάρεστη σε σένα, καθώς μας κατακαίει αυτό το

ψύχος. Ωραία η προσφορά. Νέο το ολοκαύτωμα, που πραγματοποιείται όχι με φωτιά, αλλά με το ψύχος. Αυτά τα στηριχτικά λόγια ανταλλάσσοντας μεταξύ τους κι ο ένας τον άλλο προτρέποντας, έμοιαζαν με προχωρημένο τμήμα σε ώρα πολέμου κι έτσι έκαναν να περνά η νύχτα τους, υπομένοντας με γενναία καρδιά τα παρόντα, δοκιμάζοντας χαρά για τα ελπιζόμενα και καταγελώντας τον εχθρό. Κι ένα ήταν όλων το τάμα: Σαράντα μπήκαμε στο στάδιο κι οι σαράντα ας στεφανωθούμε. Κύριε. Ας μη χαλάσει τον αριθμό ούτε ένας. Είναι αριθμός τιμημένος. Τον τίμησες με τη νηστεία των σαράντα ημερών. Μέσ' απ' αυτόν, ο νόμος σου εισήλθε στον κόσμο. Ο προφήτης Ηλίας, αφού με τη νηστεία σαράντα ημερών εκζήτησε τον Κύριο, τέλος πέτυχε να τον δει. Και το μεν τάμα εκείνων αυτό ήταν. Ένας όμως από τον αριθμό τους λύγισε μπροστά στη δοκιμασία, λιποτάχτησε κι έφυγε, αφήνοντας απαρηγόρητο πένθος στους αγίους. Μα ο Κύριος δεν άφησε απραγματοποίητη την παράκλησή τους. Γιατί εκείνος που του είχε ανατεθεί η επιτήρηση των μαρτύρων, βρισκόταν πλησίον τους και θερμαινόταν σ' ένα χώρο καταυλισμού, αναμένοντας τί θα συμβεί, έτοιμος να υποδεχθεί όσους στρατιώτες θα κατέφευγαν τυχόν εκεί. Αφού κι αυτό είχε προνοηθεί, να υπάρχει εκεί κοντά λουτρό, που να υπόσχεται γρήγορη τη βοήθεια σε όσους θ' άλλαζαν γνώμη. Αυτό όμως που επινόησαν με κακό σκοπό οι εχθροί, να βρουν δηλαδή τέτοιο τόπο για το μαρτύριο, ώστε η έτοιμη παρηγορία να παραλύει τη σταθερότητα των αγωνιστών, αυτό ακριβώς ανάδειξε λαμπρότερη την υπομονή των μαρτύρων. Γιατί **καρτερικός δεν είναι όποιος στερείται τα αναγκαία, αλλά εκείνος που υπομένει τις δοκιμασίες ενώ γύρω του είναι άφθονες οι απολαύσεις**.

7. Καθώς λοιπόν εκείνοι αγωνίζονταν κι αυτός περίμενε να δει τι θ' απογίνει, βλέπει ένα παράξενο θέαμα. Κάποιες δυνάμεις να κατεβαίνουν από τα ουράνια και σαν βασιλικές δωρεές μεγάλες να μοιράζουν στους στρατιώτες. Αυτές οι δυνάμεις σε όλους τους άλλους μοίραζαν τις δωρεές, αλλά έναν μονάχα άφησαν αβράβευτο, αφού τον έκριναν ανάξιο για τις ουράνιες τιμές. Αυτός, ευθύς λυγίζοντας μπροστά στη δοκιμασία, λιποτάχτησε στους εχθρούς. Αξιοθρήνητο θέαμα για τους δικαίους: Ο στρατιώτης να το βάλει στα πόδια. Ο αριστέας να καταλήξει αιχμάλωτος. Το πρόβατο του Χριστού να πέσει στα δόντια του θηρίου. Αλλά το πιο αξιοθρήνητο είναι ότι και την αιώνια ζωή έχασε, αλλά και την εδώ κάτω δεν απόλαυε, γιατί η σάρκα του, μόλις ήλθε σ' επαφή με τη θερμότητα, διαλύθηκε. Έτσι, αυτός που αγαπούσε τη ζωή του έπεσε, αμαρτάνοντας μάταια. Ο δήμιος όμως, σαν είδε να ξεστρατίζει και να τρέχει στο λουτρό, τον αντικατέστησε, παίρνοντας ο ίδιος τη θέση εκείνου. Κι αφού έρριξε πέρα τα ρούχα του, βρέθηκε ανάμεσα στους γυμνούς, φωνάζοντας την ίδια με τους αγίους φράση: Είμαι χριστιανός. Κι έχοντας, με την ξαφνική του αλλαγή, εκπλήξει όσους ήταν παρόντες, αναπλήρωσε τον αριθμό και προσθέτοντας τον εαυτό του παρηγόρησε τη λύπη τους για εκείνον που άνανδρα έπεσε. Κι έτσι θυμήθηκε τους πολεμιστές, που, όταν πέσει κανείς στην πρώτη γραμμή της παράταξης, ευθύς τον αναπληρώνουν, ώστε το τείχος των ασπίδων εμπρός να μη διακοπεί με την απουσία του σκοτωμένου. Κάτι παρόμοιο λοιπόν κι αυτός έπραξε. Είδε τα ουράνια θαύματα,

φωτίσθηκε από την αλήθεια, έτρεξε στον Κύριο, έγινε ένας από τους μάρτυρες. Έτσι, ξανασυνέβη ό,τι και με τους μαθητές του Χριστού. Έφυγε ο Ιούδας και τη θέση του πήρε ο Ματθίας (πρβλ. Πράξ. 1, 26). Μιμητής έγινε του Παύλου, χθες κατατρέχοντας, σήμερα κηρύττοντας το Ευαγγέλιο (Πράξ. 9, 20). Άνωθεν έλαβε κι αυτός την κλήση, «όχι από ανθρώπους, ούτε μέσω ανθρώπου» (Γαλ. 1, 1). Πίστεψε στο όνομα του Κυρίου μας Ιησού Χριστού. Βαπτίσθηκε σ’ αυτόν, όχι από άλλον, αλλά με τη δική του πίστη. Όχι στο νερό, αλλά στο δικό του αίμα.

8. Κι έτσι, ενώ ξημέρωνε, ακόμα αναπνέοντας, παραδόθηκαν στη φωτιά. Κι ό,τι απόμεινε από τη φωτιά, απορρίχθηκε στο ποτάμι, ώστε μες απ’ όλη την κτίση να περάσει το κατόρθωμα των μακαρίων εκείνων. Πάνω στη γη αγωνίσθηκαν. Απέναντι στον αέρα έδειξαν τη μεγάλη τους καρτερία. Στη φωτιά παραδόθηκαν. Το νερό τους υποδέχθηκε. Δική τους σαν να είναι η φράση: «Περάσαμε μες από φωτιά και νερό και μας έβγαλες σε ανάπαυση» (Ψαλ. 65, 12). Αυτοί είναι που στην περιοχή μας εγκαταστάθηκαν και σαν πύργοι στερεοί μας παρέχουν ασφάλεια απέναντι στις εφόδους των εχθρών. Και δεν έχουν περιορισθεί σ’ ένα τόπο, αλλά ήδη φιλοξενήθηκαν σε πολλά μέρη και πολλές πατρίδες καταστόλισαν. Και το θαυμαστό είναι ότι δεν προσέρχονται, σε όσους τους δέχονται, ένας-ένας χωρισμένοι, αλλά όλοι μαζί, σαν αδιαίρετο σύνολο, είναι. Ω τί θαύμα! Ούτε υπολείπονται στον αριθμό, ούτε τον ανέχονται να γίνει μεγαλύτερος. Αν σ’ εκατό τους διαιρέσεις, δεν ξεπερνούν το δικό τους αριθμό. Αν σ’ ένα τους συνοψίσεις, σαράντα πάλι παραμένουν, σύμφωνα με τη φύση της φωτιάς. Γιατί κι εκείνη και σ’ αυτόν που την ανάβει μεταβαίνει κι ολόκληρη υπάρχει σ’ αυτόν που την έχει. Έτσι κι οι σαράντα. Κι όλοι είναι μαζί κι όλοι είναι στον καθένα. Η άφθονη ευεργεσία, η ανεξάντλητη χάρη. Έτοιμη βοήθεια για τους χριστιανούς, εκκλησία μαρτύρων, στρατός τροπαιοφόρων, λατρευτικό σύνολο δοξολογίας. Πόσο θα κόπιαζες για να βρεις μόλις έναν που για σένα να εκλιπαρεί τον Κύριο; Σαράντα είναι που αναπέμπουν προσευχή με μια φωνή. Όπου δυο ή τρεις είναι συναγμένοι στο όνομα του Κυρίου, εκεί βρίσκεται ανάμεσά τους. Κι όπου είναι σαράντα, ποιος αμφιβάλλει για την παρουσία του Θεού; Όποιος θλίβεται, στους σαράντα καταφεύγει. Όποιος χαίρει, σ’ αυτούς τρέχει. Ο πρώτος, για ν’ απαλλαγεί από τα δυσάρεστα. Ο άλλος, για να εξασφαλίσει τα καλύτερα. Εδώ προβάλλει γυναίκα ευσεβής να προσεύχεται για τα τέκνα της, να ζητά το γυρισμό του ξενητεμένου άνδρα της, τη σωτηρία του αρρώστου. Μαζί με τους μάρτυρες ας γίνονται τα αιτήματά σας. Οι νεαροί ας μιμούνται τους συνομηλίκους τους. Οι πατέρες ας εύχονται τέτοιων γιων να είναι πατέρες. Οι μητέρες ας διδαχθούν από την ιστορία μιας καλής μητέρας. Η μητέρα ενός από τους μακαρίους εκείνους είδε τους άλλους να έχουν ήδη πεθάνει από το ψύχος, το γιο της δε ν’ αναπνέει ακόμα εξ αιτίας της σωματικής του δύναμης και της καρτερίας του στα δεινά. Οι δήμιοι, στο μεταξύ, τον είχαν παρατήσει, γιατί ήταν πιθανό ν’ αλλάξει γνώμη.**Η ίδια τότε, με τα ίδια της τα χέρια, τον σήκωσε και τον έβαλε πάνω στην άμαξα, όπου οι υπόλοιποι σαν ένας σωρός φέρνονταν προς τη φωτιά, αληθινή μητέρα μάρτυρα**. Δεν έχυσε ούτε ένα δάκρυ από δειλία, ούτε ξεστόμισε κάτι το τιποτένιο κι

ανάξιο της ώρας. Αλλά είπε: Πήγαινε παιδί μου, στον καλό δρόμο, μαζί με τους συνομηλίκους σου, μαζί με τους συναδέλφους σου. Μη μείνεις έξω από την ομάδα τους. Μην εμφανισθείς στον Κύριο έπειτ' απ' αυτούς. Αληθινά, καλής ρίζας καλό βλαστάρι. Έδειξε η γενναία μητέρα πως τον είχε εκθρέψει με τις αλήθειες της πίστης μάλλον παρά με το γάλα της. Κι εκείνος, αφού έτσι ανατράφηκε, έτσι προπέμφθηκε από την ευσεβή μητέρα του. Ο δε διάβολος έφυγε καταντροπιασμένος. Γιατί, αφού κίνησε εναντίον τους όλα τα στοιχεία της φύσης, όλα τα είδε νικημένα από την αρετή εκείνων των ανδρών, τη μανιασμένη νύχτα, την παγερή χώρα, την εποχή της χρονιάς, τη γύμνωση των σωμάτων. Ω αγία ομάδα! Ω ιερή στρατιωτική μονάδα! Ω αδιάσπαστε συνασπισμέ! Ω κοινοί φύλακες του ανθρώπινου γένους! Καλόβολοι συμμέτοχοι των φροντίδων μας, συνεργοί στις δεήσεις μας, μεσολαβητές ισχυρότατοι, αστέρες της οικουμένης, άνθη των κατά τόπους Εκκλησιών. Δεν σας έκρυψε στα σπλάχνα της η γη, αλλά ο ουρανός σας υποδέχθηκε. Άνοιξαν για σας οι πύλες του παραδείσου. Άξιο θέαμα για τη στρατιά των αγγέλων, για τους πατριάρχες, για τους προφήτες, για τους δικαίους, άνδρες που όντας πάνω στο άνθος της νιότης, δεν λογάριασαν καθόλου τη ζωή, γιατί αγάπησαν τον Κύριο πάνω από γονείς, πάνω από τέκνα. Ενώ βρίσκονταν ακριβώς στην ηλικία που έχει μπροστά της τη ζωή, παρέβλεψαν την πρόσκαιρη ζωή, για να δοξάσουν το Θεό στα ίδια τους τα μέλη. Έγιναν θέαμα στον κόσμο. Και στους αγγέλους και στους ανθρώπους. Κι έτσι, όσους είχαν πέσει τους σήκωσαν, όσους αμφέβαλλαν τους στερέωσαν και στους πιστούς αύξησαν τον ιερό πόθο. Αφού ένα για χάρη της πίστης έστησαν τρόπαιο, μ' ένα επίσης στεφάνι της δικαιοσύνης καταστολίσθηκαν, ενωμένοι με τον Ιησού Χριστό τον Κύριό μας, που του ανήκει η δόξα και η δύναμη στους αιώνες των αιώνων. Αμήν.

** Η απόδοση του λόγου έγινε από τον κ. Βασ. Μουστάκη και είναι έκδοση της Αποστολικής Διακονίας της Εκκλησίας της Ελλάδος (1980)*

(Πηγή: impantokratoros.gr)